

Infermeria

*a l'Escola Universitària d'Infermeria Verge de la Cinta de Tortosa
a la Universitat Rovira i Virgili*

INTRODUCCIÓ

L'ensenyament d'Infermeria de l'Escola Universitària Verge de la Cinta ha dut a terme l'avaluació interna durant l'any 2002. L'avaluació externa la va fer al principi de l'any 2003 un comitè format per dues professores, una directora d'infermeria d'un hospital públic i un representant d'AQU Catalunya.

Aquesta avaluació, tot i no coincidir en el temps, es pot considerar també part de l'avaluació transversal de l'ensenyament d'infermeria inclosa en el programa 2000, que es va desenvolupar en centres integrats de la URV, la UdL i la UdG, i en tres centres adscrits de la UAB.

Finalment, és important tenir en compte que actualment el centre està aplicant un pla de millores derivat de l'avaluació que a continuació presentem, però que també incorpora referents de l'avaluació transversal que es va fer l'any 2000 en tant que comparteix el pla d'estudis amb l'escola integrada de la URV. És en aquest sentit que cal indicar que el centre imparteix un nou pla d'estudis que inclou resultats de l'avaluació de l'any 2000.

CONTEXT INSTITUCIONAL

El centre s'incorpora a la URV com a centre adscrit l'any 1991. Abans de la creació d'aquesta universitat, l'escola estava adscrita a la UB. Des de la seva creació l'any 1983, el funcionament ha estat finançat per l'Institut Català de la Salut (ICS). De fet, l'ICS, tot i tractar-se d'un centre adscrit, finança la matrícula de l'estudiantat a fi d'igualar els preus amb els que tenen els centres propis de la URV.

Aquesta situació es podria modificar si és té en compte l'objectiu de l'escola d'integrar-se a la URV com a centre propi. Cal dir, però, que aquest objectiu es troba encara en una fase preliminar atès que no hi ha establerta una proposta de calendari.

Com a elements més positius s'ha de destacar que la trajectòria de l'escola ha donat mostres d'una integració molt positiva en l'entorn. El centre té un reconeixement important tant per part de la URV com per part de les institucions socials i sanitàries de l'àrea.

Aquesta doble dependència de l'ICS i la URV, que té elements positius, crea també certs problemes d'organització, en la mesura que l'ICS no és una institució amb prioritats de docència. D'altra banda, la vinculació a la URV no acaba de ser plena. Així, el mateix estudiantat, que valora de manera molt positiva la seva pertinença a l'escola, demana una integració superior a la URV, ja que considera que això l'aproparia més al context universitari general.

Finalment, en el camp de la formació de postgrau i a causa de les dimensions del mercat potencial, les oportunitats que té el centre són més limitades, especialment si no hi ha una renovació constant dels programes.

Taula 1. Dades generals. de la Universitat Rovira i Virgili. Curs 2001-2002

	Infermeria, EUI Verge de la Cinta
Alumnat de l'ensenyament	214
Alumnat de l'ensenyament a tot Catalunya	4.375
Total d'alumnat matriculat a la URV	12.513
Alumnat de cicle curt a la URV	6.503
Percentatge d'alumnat de la titulació respecte al total d'alumnat de la URV	1,7%
Percentatge d'alumnat de la titulació respecte al total d'alumnat de cicle curt de la URV	3,3%
Percentatge d'alumnat matriculat respecte al total de l'alumnat de la titulació a Catalunya (universitats públiques i privades)	4,9%

L'ACCÉS A L'ESTUDI

L'anàlisi de les dades mostra una reducció en la demanda d'acord amb la caiguda demogràfica general que afecta el nombre global d'estudiantat que sollicita l'accés a la universitat. Tot i que per al curs 2002 la demanda per estudiar Infermeria a Catalunya ha representat el 87% de les places ofertes, als centres adscrits a universitats públiques aquesta demanda és suficient per permetre la pràctica ocupació de les places ofertes (al voltant del 100%).

Pel que fa a l'escola, és important fer notar que hi ha una forta presència d'estudiantat de fora de Catalunya, principalment del País Valencià (el 34% de les noves matriculacions), cosa que es considera un bon indicador del funcionament de l'escola, tot i que cal estar alerta en la mesura que la situació no està consolidada i podria variar de forma sobtada. S'ha de tenir en compte, a més, que la demanda per part de l'àrea geogràfica més propera només representa el 30%.

Actualment el centre atén tota la demanda de primera opció, alhora que manté força estable la nota de tall per a les PAU. En canvi, pel que fa a l'accés des d'FP s'observa una caiguda sostinguda de les notes d'accés. Tot i això, les notes de tall existents permeten pensar que l'estudiantat té una capacitat adequada per a l'ensenyament.

Respecte a les places d'accés, l'avaluació externa recomana disposar d'una anàlisi acurada i documentada que permeti definir l'oferta de places per als propers cursos, tenint en compte els recursos de l'escola, la projecció de la demanda futura i les taxes d'inserció laboral.

Taula 2. Notes de tall. Evolució 1996-2001

Titulació	Via d'accés PAU				
	1996-1997	1999-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001
Infermeria EUI Verge de la Cinta	5,97	6,00	5,85	5,70	5,80

Titulació	Via d'accés FP				
	1996-1997	1999-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001
Infermeria, EUI Verge de la Cinta	8,08	8,20	7,81	7,92	7,41

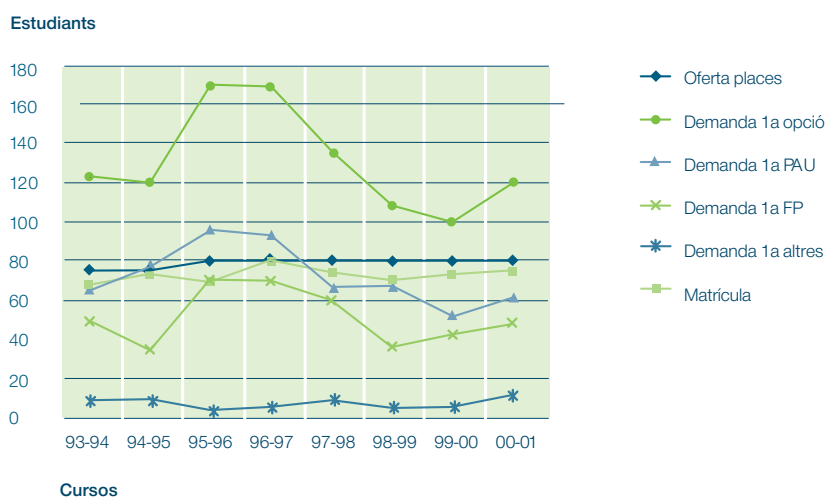
Taula 3. Demanda d'accés a la titulació. Curs 2000-2001

Titulació	Places ofertes	Demanda global	Ràtio demanda /oferta	Demanda en 1a opció		Demanda satisfeta global
				PAU	Altres	
Infermeria, EUI Verge de la Cinta	70	69	0,99	40	15	69

Places ofertes a Catalunya: 1.525.

Demanda en primera opció a Catalunya: 1.855.

Gràfic 1. Demanda d'accés a la titulació d'Infermeria a l'EUI Verge de la Cinta a la URV. Període 1993-2001

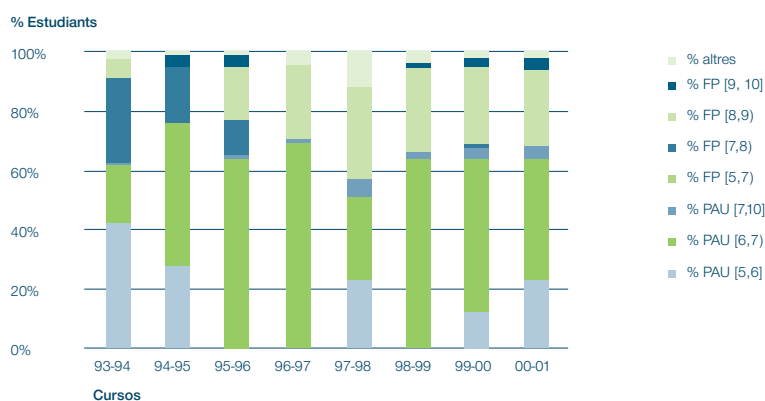

Taula 4. Distribució de l'alumnat de primer curs per notes i vies d'accés

Titulació	Via d'accés PAU								
	1998-1999			1999-2000			2000-2001		
	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7	[5-6]	[6-7]	>7
Infermeria, EUI Verge de la Cinta	47,5%	50,0%	2,5%	77,36%	18,87%	3,77%	70%	27,5%	2,5%

Titulació	Via d'accés FP								
	1998-1999			1999-2000			2000-2001		
	[5-7]	[7-8]	>8	[5-7]	[7-8]	>8	[5-7]	[7-8]	>8
Infermeria, EUI Verge de la Cinta	0%	52,4%	47,6%	0%	25,0%	75,0%	0%	80,0%	20,0%

Gràfic 2. Distribució de l'alumnat de 1r curs per notes i via d'accés de la titulació d'Infermeria a l'EUI Verge de la Cinta a la URV. Període 1993-2001

FITES, OBJECTIUS I PLANIFICACIÓ

Si bé la formació que imparteix l'escola considera la realitat sanitària i socioeconòmica del país, l'avaluació posa de manifest la necessitat de definir explícitament el perfil de graduada o graduat que vol l'escola. Actualment els objectius de formació són massa amplis i generals, i sovint només consideren el creixement professional de l'estudiantat. En aquest sentit, tot i que l'avaluació constata que la formació impartida per l'escola també està orientada al desenvolupament humà de l'estudiantat, es recomana definir de manera explícita els objectius tenint en compte els principis de la Declaració de Bolonya.

EL PROGRAMA DE FORMACIÓ

En aquest punt, cal recordar que l'avaluació ha coincidit amb el canvi de pla docent a l'escola. De fet, el canvi s'ha dut a terme en paral·lel amb l'Escola Universitària de Tarragona, avaluada per AQU Catalunya l'any 2000. Per aquest motiu considerem convenient incorporar com a informació complementària a la taula 5 l'estructura del nou pla d'estudis 2002.

Tot i que és prematur informar sobre el funcionament del nou pla, és interessant assenyalar que, seguint les

recomanacions de l'avaluació transversal dels ensenyaments d'Infermeria de l'any 2000, el pla d'estudis (que superava en el 14% el mínim d'hores establertes a les directrius del títol oficial) ha ajustat la seva extensió de 234 a 222 crèdits.

La incorporació del pràcticum també és una altra de les millores significatives introduïdes al nou pla d'estudis. En aquest sentit s'espera poder aglutinar l'aprenentatge pràctic alhora que s'ajusta la dedicació de l'estudiantat.

En canvi, des del punt de vista organitzatiu l'avaluació externa posa de manifest les limitacions estructurals que afecten el programa. En aquest sentit cal destacar que les poques aules existents dificulten el plantejament de les assignatures optatives. Aquesta

m mancança repercuteix també en l'establiment d'horaris, i això afecta de retruc l'orientació de la lliure configuració, que es pot arribar a perdre (l'estudiantat tria altres optatives de la carrera com a lliure elecció per qüestions horàries i d'oferta docent).

Tot i que hi ha una activitat generalitzada per mantenir els programes actualitzats, cal dir que el punt feble més rellevant fa referència a les mancances en la informació que es posa a disposició de l'alumnat. Així, cal corregir el fet que l'estudiantat es matriculi sense tenir els programes de les assignatures.

A més, si bé hi ha assignatures que tenen molt ben definits els continguts, els objectius, els mètodes d'avaluació, etc., n'hi ha d'altres que necessiten una millora evident en aquest àmbit.

Taula 5. Programa de formació

Infermeria, EUI Verge de la Cinta		
Publicació al BOE	13 de març de 1995	20 d'agost de 2002
Anys de durada	3	3
Pla d'estudis		
Crèdits troncal i obligatoris	189	177
<i>Teoria</i>	94	78
<i>Pràctica</i>	39,5	49,5
<i>Clínics</i>	55,5	49,5
Crèdits optatius	21	22,5
Crèdits de lliure elecció	24	22,5
<i>Total</i>	234	222
Grau de practicitat	50,2%	57,5%
Assignatures optatives ofertes	11	16
Oferta de crèdits optatius propis	46,5	88,5
Percentatge de crèdits optatius al pla d'estudis	8,9%	10,1%
Relació d'optativitat	2,21	3,9
Projecte final de carrera / Pràcticum	No	No
Pràctiques en empreses	Clíniques	Clíniques

DESENVOLUPAMENT DE L'ENSENYAMENT

Com a element destacat cal fer referència que la formació teòrica i pràctica és apreciada tant pels graduats i graduades de l'escola com pels centres assistencials que tenen a les seves plantilles personal format a l'escola.

En l'aspecte docent, l'escola destaca pel seguiment continuat del procés de formació pràctica. Això és així per diversos motius, però sobretot per la tutela de les pràctiques clíniques per part de les professores amb

dedicació plena (exclusiva). Aquest és un element molt positiu ja que facilita la integració de continguts i objectius de les matèries. Així mateix, hi ha una bona relació entre les professores de pràctiques i els equips d'infermeria dels centres, la qual cosa facilita l'existència d'una bona coordinació de les pràctiques.

La metodologia docent més emprada és la classe magistral. Encara que s'imparteixen classes demostratives, la limitació d'espais (tres aules, una per

curs, i una de polivalent) complica el treball en grups més petits.

El nombre d'hores presencials que es demana a l'alumnat juntament amb l'ús important d'una metodologia basada en la classe magistral donen a entendre que el centre no té estructurades estratègies per a l'aprenentatge autònom.

Respecte als mètodes d'avaluació d'aprenentatges de l'estudiantat, l'avaluació constata la disposició del professorat per desenvolupar documents que assegurin la implementació de metodologies adequades d'avaluació dels assoliments de l'estudiantat. De fet, es constata que tant els objectius clínics que cal assolir en les pràctiques com els mètodes d'avaluació són coneguts per part de l'alumnat i les infermeres de referència.

Tot i això, hi ha l'opinió majoritària entre l'estudiantat que cal millorar el procés d'avaluació de les pràctiques clíniques en la mesura que no s'assegura una objectivitat adequada.

Des del punt de vista clínic, cal dir que la disponibilitat de centres assistencials per fer pràctiques és bona, tot i que té l'inconvenient de la seva dispersió en el territori. L'escola, a més, és conscient de la importància d'aquesta formació, que per a una part molt rellevant de l'estudiantat de l'escola representa un pas previ interessant per a la inserció laboral.

Malgrat que no hi ha un programa de tutories, l'escola té ben organitzada l'atenció a l'estudiantat. Ara bé, tot i que la disponibilitat i l'accessibilitat al professorat és bona en actitud, des del punt de vista de l'horari l'atenció no sembla tan adequada per les múltiples coincidències de les tutories amb hores de classe.

Respecte als mecanismes d'assegurament de la qualitat, l'avaluació subratlla la manca d'un sistema d'avaluació per part de l'alumnat referida al procés d'ensenyament i aprenentatge: professorat, metodologies, planificació, pràctiques, espais docents, etc.

Finalment, l'avaluació posa de manifest, com passa en altres centres, el poc interès que manifesta l'estudiantat per participar en comissions i altres activitats de l'escola més enllà de la formació oficial.

Taula 6. Distribució de l'alumnat. Curs 1998-1999

Infermeria, EUI Verge de la Cinta	
<i>Mitjana d'alumnat per grup de 1r curs</i>	
Teoria	87
Pràctica	15
<i>Mitjana d'alumnat de nou ingrés per grup de 1r curs</i>	
Teoria	69
Pràctica	13
<i>Mitjana d'alumnat per grup de 1r cicle</i>	
Teoria	78
Pràctica	11
Total d'alumnat	214
Alumnat equivalent a temps complet	nd

Nd: dada no disponible

Taula 7. Resultats acadèmics. Curs 2000-2001

Infermeria, EUI Verge de la Cinta	
<i>Taxa d'èxit a 1r curs</i>	
1a convocatòria	66,9%
2a convocatòria	69,3%
<i>Taxa d'èxit de l'ensenyament</i>	
1a convocatòria	76%
2a convocatòria	74,3%
<i>Rendiment acadèmic</i>	
1r curs	80,3%
Ensenyament	86,4%
<hr/>	
Mitjana d'alumnat titulat (2000-2002)	65%
Taxa de graduació (en tant per u)	0,92

PROFESSORAT

A l'escola, tal com s'esdevé a la resta d'escoles d'Infermeria que depenen de l'ICS, el professorat amb dedicació a temps complet té la seva plaça com a personal estatutari d'un centre assistencial. Aquesta situació té elements positius per a la docència pel fet que el professorat també treballa en la pràctica hospitalària; ara bé, com ja s'ha dit, el fet de dependre d'una institució d'atenció sanitària que no s'orienta a la docència provoca carències en el desenvolupament de la plantilla en la vessant acadèmica. És necessari assenyalar, però, que un nombre important del professorat a temps complet ha ampliat la seva formació mitjançant estudis d'especialitats de postgrau o estudis de segon cicle.

Ja en l'anàlisi del perfil de la plantilla, cal destacar com un dels punts forts de l'escola l'experiència del professorat amb dedicació plena (exclusiva). Aquesta experiència de pràctica professional i docent es pot veure tant en l'actitud per a la millora de l'ensenyament de pregrau com també en la bona consideració que rep el professorat quan participa com a docent en programes de formació externs.

L'escola també incorpora especialistes de diverses àrees com a professorat col·laborador. La participació multidisciplinària en la formació universitària és un fet propi de la universitat que cal mantenir; ara bé, l'avaluació externa alerta que això ha d'anar acompanyat d'una definició acurada i consensuada tant de l'organització docent com dels continguts de les matèries i, en definitiva, dels objectius globals de formació de l'ensenyament. En cas contrari, l'estudiantat pot perdre la perspectiva general de la seva formació com a professional de la Infermeria.

Infermeria, EUI Verge de la Cinta

Professorat	
Diplomats i diplomades en Infermeria	14
Professorat titulat en altres estudis que no són Infermeria	-
Professionals col·laboradors	
Diplomats i diplomades en Infermeria	8
Professorat titulat en altres estudis que no són Infermeria	13
Total de professorat i professionals col·laboradors	35

INSTAL·LACIONS

L'escola se situa al costat de l'Hospital Verge de la Cinta en uns espais moderns, ben conservats i il·luminats. Dit això, cal posar de manifest, però, que es detecten carències importants que afecten la docència. Són mancances que van des de l'aulari fins a les dimensions dels espais de treball del professorat i del PAS, o la dotació i la disponibilitat de maquinari informàtic per al treball de l'estudiantat i el professorat. Aquesta falta d'espai afecta el conjunt de serveis del centre (arxiu de gestió acadèmica, sortides d'emergència, sales d'estudiantat, lavabos, etc.).

Pel que fa a l'aulari, s'observa que es disposa de mitjans bàsics de suport a la docència. Així mateix el material del taller de pràctiques disponible s'ha valorat favorablement. El punt feble, però, és la manca d'aules petites o de taller de pràctiques, a banda dels problemes de climatització de l'edifici.

La biblioteca es comparteix amb l'hospital, i tot i que disposa de materials bibliogràfics actualitzats presenta problemes per a l'adquisició de materials nous. La seva arquitectura és moderna però insuficient per a les necessitats de consulta de l'estudiantat, el professorat i el personal de l'hospital. A més, la biblioteca, per qüestions relacionades amb el personal d'atenció, té uns horaris de servei que no s'adeqüen a les necessitats de l'estudiantat, a banda de no disposar d'un control informatitzat del fons.

RELACIONS EXTERNES

L'escola està totalment integrada en la regió de les Terres de l'Ebre. A més, la seva tasca ha estat molt ben valorada per associacions, l'Ajuntament de Tortosa i la Fundació Universitària Dr. Manyà.

La participació en el programa Erasmus és molt recent, però cal dir que s'ha vist facilitada econòmicament des de la gerència de l'hospital.

En canvi, la condició d'escola adscrita ha dificultat la seva projecció internacional. S'assenyala també que aquesta situació d'adscripció no és suficient perquè el professorat tingui accés a les ajudes per a viatges o estades en escoles estrangeres de les quals sí que disposa la URV.

Finalment, es considera positiu l'esforç (d'inscripció i estada) que fa l'escola perquè els delegats de curs puguin assistir al Congrés d'Estudiantat d'Infermeria a Catalunya.

RECERCA

La direcció de l'escola ha iniciat algunes accions de millora per fomentar la recerca. Aquesta línia és compartida pel professorat, que d'altra banda participa en alguns projectes de recerca dirigits des de l'hospital. Tot i això cal posar de manifest que els resultats de l'activitat investigadora són febles, com a conseqüència d'una manca de recursos tant materials com de disponibilitat de temps per part del professorat amb dedicació completa.

GESTIÓ

Si bé les relacions tant amb l'Hospital Verge de la Cinta com amb la URV són fluides, l'avaluació constata com a debilitat que el finançament de l'escola provingui principalment d'una institució no orientada a la docència que afecta els recursos globals. Així mateix, la no integració del centre a la URV crea algunes disfuncions en la gestió acadèmica, com ara l'absència de comunicació en línia amb els serveis centrals de la universitat.

Finalment, la infraestructura administrativa presenta mancances importants pel que fa a l'optimització dels recursos i a l'ús de les noves tecnologies, que afecten tant la matrícula com altres tasques administratives.